

V 30 dneh 30 števil
4 strani ob ponedeljkih in dnevih po prazniku
6 strani ob delavnikih
8 strani ob nedeljah
za borih
12 dinarjev mesečno
nudi v Sloveniji samo
„GLAS NARODA“

Mesečna naročnina
12 Din. za inozemstvo
20 Din. Uredništvo: Ljubljana,
Gregorčičeva ul. 23.
Tel.: 2566, int. 3069
Maribor, Aleksandrova c. 16. Tel. 2290.
Celje, Prešernova 6/1

GLAS NARODA

Uprava: Gajeva 1.
Telefon 3855. - Ček.
račun: Ljubljana
št. 14.614. Oglasi po
ceniku. Pri večkratnih
objavah popust
Maribor, Aleksandrova c. 16. Tel. 2290.
Celje, Prešernova 6/1

Današnja številka vsebuje:
V zadnji fazi
Invalidi za svoje pravice
Ali nismo enakovredni igralcem?
Uspešna sredstva proti raku
Izobrazba obrtniškega naraščaja
Zahteve slovenskih hmeljarjev
Našička afeta pred sodiščem

Št. 149 Izhaja vsak dan V Ljubljani v petek, dne 27. septembra 1935 Rokopisov ne vračamo Leto I.

V zadnji fazi

Ženevski razgovori za mirno rešitev italijansko-ahesinskega spora so v glavnem zaključeni. Postopek, ki ga določa čl. 15 pakta DN za mirno ureditev mednarodnih sporov, utegne biti skoro izrpan. Bliža se svojemu epilogu pred svetom DN, ne da bi dosedanj napor dovedli do srečnih zaključkov. Kaj sedaj?

Nekaj moramo takoj priznati: Na svojem zadnjem zasedanju je svet DN postopal strogo po predpisih prvih treh odstavkov že navedenega člena pakta DN. V skladu z resolucijo prejšnjega zasedanja se to pot ni niti izognil podrobnim in izčrpnim razpravi o sporu. V smislu tretjega odstavka imenovanega člena se je svet DN že takoj splošno potrudil, da bi dosegel mirno ureditev konflikta. Na javni seji je dal obema nasprotnikom priliko, da pred vsem svetom izneseta svoje obtožbe in zagovore. Imenoval je tudi poseben odbor, kateremu je poveril nalogo skrbne proučitve vsega predloženega gradiva v svrhu določitve primerne osnove za nadaljevanje pogajanj. Izvoljena petorica je svoje delo dokončala in sestavila izčrpano poročilo s konkretnimi predlogi, ki je bilo, kakor znano, soglasno sprejeto. Te predloge in ta priporočila petorice je svet DN predložil obema spor-nima strankama v odobritev. Abesinija jih je sprejela, Italija jih je odbila... Nastal je nov moment.

Poskus mirne poravnave v okviru določb prvih treh odstavkov čl. 15 pakta DN se je ponesrečil. Kompromis na predloženih osnovi je nemogoč. Svet DN v svojih predlogih pa tudi ne more več preko stavljenih ponudb. Na tej točki niha zdaj spor tik pred zaključno fazo ženevskih posvetov. Svetu DN preostaja zdaj samo še uporaba nadaljnjih določb pakta DN, to je sestava izčrpanega poročila o sporu z vsemi tistimi končnimi priporočili za njegovo mirno ureditev, ki bi jih svet DN z ozirom na dose-danji potek pogajanj smatral za umestne.

Tako smo v razpletu ženevskega abesinskega procesa prišli do one kulminacije, od katere bo nadaljni razvoj dogodkov podan že sam po sebi: ali kompromis v znamenju popolnega pomirjenja, ali pa peripetija s tragedijo.

Po splošni sodbi merodajnih krogov se proces zaenkrat nagiba v neizbežno tragedijo, ki pomeni — vojno. Malo verjetnosti je, da bo svet DN našel v tej zaključni fazi za Italijo sprejemljivejšo osnovo, kakor petorica, ki se je za stavljenje predloge odločila šele po skrbni proučitvi vseh elementov spora. V okviru pakta DN in spričo dejstva, da sta, vsaj formalno, obe sporni stranki povsem enakopravni članici DN, so skrajne meje eventualnega kompromisa že v naprej strogo začrtane. Italija lahko doseže precej, ne more pa vsega doseči; Abesinija lahko precej popusti, a nihče je kot suverene, samostojne države in povrh še enakopravne članice DN v njenem popuščanju ne more tako daleč gneti, da bi se zavoljo miru odpovedala svoji svobodi in državni suverenosti.

Kompromisni predlog petorice se je, kakor znano, sukal prav v teh skrajnih mejah, ki jih paket DN še dopušča. Jasno je tedaj, da bi bil kakršenkoli kompromis izven tega okvira obenem tudi kompromis — izven Ženeve in njene ustanove. Z drugo besedo: Bil bi začetek konca DN. Zato ni verjetno, da bi svet DN na svojih zaključnih zasedanjih šel v svojih ponudbah dalje od petorice. In prav zato tudi ni verjetno, da bi posredovalna akcija DN uspela prav v tej zadnji fazi, ko je pa Italija na prav v tej zadnji fazi, ki jo predstavlja, kakor rečeno, maksimum možnih ženevskih ponudb, odgovorila z že znanim, odločnim: »Ne!« Italijanske zahteve so znane. V okviru pakta DN Ženeva ne more nanje pristati, ne da bi s tem kršila osnovnih načel mednarodne skupnosti, na katerih sloni tudi samo DN.

Prestični razlogi ženevske institucije torej zahtevajo, da se svet DN odloči sedaj za brezpogojno izvedbo četrtega do desetega odstavka čl. 15. pakta DN. Četrty odstavek tega člena ima tole določbo: »Če spora ni mogoče urediti, tedaj svet sestavi in objavi poročilo, izglasovano bodisi soglasno, bodisi z večino glasov, da naznači okoliščine spora in rešitve, ki jih kot najpravičnejše in najprimernejše priporoča.« Iz Ženeve je prihajajo poročila, da namerava svet DN poveriti delikatno nalogo sestave tega poročila posebnemu odboru. To bi seveda pomenilo novo zavlačevanje, ki si ga v sedanjih okoliščinah zlasti Anglija nič več ne želi.

Angleži se namreč upravičeno boje, da ne bi med tem olajšanjem že izbruhnile sovražnosti, ki bi postavile DN pred dovršeno dejstvo (in s tem takoj pred vprašanje sankcij), še preden bi bilo izglasova-

Za izvedbo čl. 15 pakta DN

Svet DN se je že odločil

Poseben odbor trinaistih naj sestavi poročilo

Ženeva, 26. septembra. w. Današnji dan v Ženevi poteka v glavnem v znamenju pričakovanja. Danes bo po vsej priliki izvoljen odbor, ki naj sestavi poročilo o predlogih sveta DN za rešitev vzhodnoafriškega spora.

Nov sestanek v treh?

Navzlic odločnim demantijem pa mislijo tu še vedno, da bo prišlo do nove konference v treh in da bo ta konferenca v kakšnem severnoitalijanskem mestu. Sestanka bi se udeležili Laval, Baldwin in Mussolini. Poročila o možnosti tega sestanka pričajo, da je med prizadetimi v teku živahna izmenjava misli. Mislijo, da bi Velika Britanija in Francija pristali na to konferenco le, če bi od Mussolinija že vnaprej dobili nekakšno jamstvo, da ta sestanek ne bo zaman.

Angliji ta sestanek ni po godu, Francija pa bo odgovorila šele, ko se bo odločila Velika Britanija.

Šele čez 10 dni...

Težko je reči, kako dolgo bo trajalo delo ožjega odbora sveta DN. Angleški krogi želijo, naj bi načrt tega poročila sestavili že v osmih dneh. Drugi delegati pa so mnenja, da bo treba za to poročilo več časa. Francija bo skušala čimbolj zavleči delo, da bi s tem pridobila na času. Dasi bodo Angleži skušali delo odbora kar moči pospešiti, je vendar zelo verjetno, da bo sestavljanje tega poročila trajalo najmanj 10 do 15 dni. Poročilo bo torej gotovo v onem kritičnem času, ko bo mogoče v Vzhodni Afriki (v skladu s tamošnjimi vremenskimi razmerami) začeti vojne sovražnosti.

Prav tako je verjetno, da končnega sestanka sveta DN ne bo pred desetimi dnevi. Tudi skupščina DN ni bila zaključena, marveč samo odložena dotlej, da se bo mogla vnovič sestati.

Nov vrhunec krize

Za današnji sestanek sveta DN vlada izredno veliko zanimanje. Prevladuje mnenje, da zdaj ne bo več mogoče odložiti izvedbe vseh določb čl. 15. pakta DN. Sestavljanje poročila sveta DN bo po splošnem mnenju trajalo najmanj teden dni. Če ne bo med tem drugih dogodkov, bo nov vrhunec krize nastopil šele čez teden dni.

Brzjavka abesinskega cesarja

Abesinski cesar je danes poslal DN to-le brzjavko:

Zaradi čedalje močnejšega izzivalnega stališča Italije in da ne bi bilo dvoma, kdo je napadalec v sovražnih dogodkih, ki so bili pred meseci, smo odredili svojim četam vzdolj meje, naj se umaknejo 30 km v notranjost in naj ostanejo na teh položajih ne glede na gibanje Italijanov, da ne bo incidentov.

Ta naš nalog so naše čete izvršile v polnem obsegu.

Brzjavka pravi nato, da je abesinski cesar že prej zahteval nevtraln komisijs, da bi mogla ugotoviti napadalca. Abesinski cesar prosi na kraju svet DN, naj izda primerne varnostne ukrepe, ki jih bo Abesinija v celoti sprejela.

Ženeva, 26. septembra. w. Uradno demantirajo vest o sestanku med Lavalom in Mussolinijem.

no v čl. 15. predvideno poročilo sveta DN. V tem primeru bi utegnili priti do zanimivega mednarodno-pravnega vprašanja, ali je uporaba čl. 16. pakta DN o sankcijah sploh mogoča, preden je zaključen postopek, ki je predviden v čl. 15.

Francija, ki vsaj do sedaj ne kaže prevlekega navdušenja za uporabo sankcij, bo verjetno skušala nadaljni postopek sveta DN za popolno izvedbo čl. 15. pakta čim bolj zavleči, da bi s tem pridobila na času. Ni pa izključeno, da je to tudi Mussolinijeva želja, ker prihajajo navzlic demantijem še vedno poročila o nekih njegovih novih ponudbah za razgovore v treh. Če so vesti o njegovem popuščanju vsaj malo verjetne, potem ni izključeno, da je zavlačevanje ženevskih razprav tudi v njegovem interesu, ker svoje dosedanje taktike iz razumljivih razlogov ne more naenkrat spremeniti.

Člen 15. bo izveden

Ženeva, 26. septembra w. Na današnji seji sveta DN je predsednik predlagal, naj se svet v svojem poročilu izreče za izvedbo čl. 15. pakta. Predlog je bil soglasno sprejet. Nato je govoril minister Eden.

Obžaloval je, da še ni prišlo do nobenega konkretnega sklepa. V ostalem pa je izjavil, da podpira predsednikov predlog. V svojem nadaljnjem govoru je Eden želel, naj bi posamezne vlade do končne sestave poročila proučile, ali je mogoče mir zavarovati na

Gibanje italijanskih in angleških sil

V Afriko...

Rim, 26. septembra. AA. V napolskem pristanišču je pripravljenih deset ladij za Vzhodno Afriko. V prihodnjih 24 urah bodo odpeljali 8000 vojakov in veliko količino vojnega materiala.

...v Gibraltar

London, 25. septembra n. V Gibraltar so prišli angleški rušilci »Faulkner«, »Farr« in »Orestes«.

Francoski letalski štab

Pariz, 26. septembra. r. Letalski minister je sklical na konferenco načelnika štaba vojaškega letalstva, oba pomočnika načel-

nika štaba in krajevne nadzornike vojaškega letalstva.

Prevozi ustavljeni?

Rim, 26. septembra. AA. Parnika »Gradisca« in »Cesare«, ki prevažata čete v Tripolitanijsko, sta odložila svoj odhod.

Libija — vojaško taborišče

London, 26. septembra. n. Današnji »Daily Telegraph« priobčuje poročilo z egiptsko-libijske meje. Italijani, pravi to poročilo, so v zadnjem času ipremenili Libijo v pravo vojaško taborišče. V Bengaziju so osredotočili izdatne letalske sile, v Tobruku pa so zgradili pomorsko oporišče. V tem pristanišču se zdaj nahajajo ena križarka, tri torpedovke, dve podmornici in tri vodna letala.

Nemška diplomacija na delu

Tudi Gömbös v Nemčijo

Priprave za trozvezo Nemčija-Poljska-Madžarska ali samo posredovanje med Italijo in Nemčijo?

Budimpešta, 26. septembra m. Madžarski tiskovni urad poroča: Predsednik ministrskega sveta general Julij Gömbös je davi ob 8.45 odpotoval z letalom v Nemčijo na povabilo predsednika pruske vlade generala Göringa, pri katerem bo lovski gost.

Ministrskega predsednika spremljajo na tej poti poslanski svetnik Mengele, ravnatelj tiskovnega oddelka zunanjega ministrstva, poslanski svetnik baron Besenyei ravnatelj političnega oddelka zunanjega ministrstva, in major Saquari, pribočnik ministrskega predsednika.

Med svojim bivanjem v Nemčiji bo ministrski predsednik Gömbös obiskal tudi državnega voditelja Adolfa Hitlerja. Doznavajo se, da bo pri tej priliki ministrski predsednik Gömbös govoril tudi z drugimi vodilnimi nemškimi politikmi.

Pred svojim odhodom v Nemčijo je predsednik madžarske vlade izjavil novinarjem, k. so prišli na letališče Matisfeld, da jim o svojem potovanju ne more za zdaj reči drugega, kakor pravi uradno poročilo o njegovem odhodu. Tudi ne more povedati, koliko časa ostane v Nemčiji, misli pa, da se vrne še ta teden. Nemška vlada mu je stavila na razpolago posebno letalo.

V zvezi z odpotovanjem predsednika madžarske vlade Gömbösa trdijo v poučenih krogih, da se je Gömbös te dni sestal s Hitlerjevim odposlancem von Ribbentropom. Pri tej priliki se je pokazala potreba po neposrednem sestanku med Hitlerjem in Gömbösom in tako je prišlo do sklepa, da bo Gömbös odpotoval v Nemčijo. Priprave za to pot so bile v največji tajnosti. Ker so pa med tem Italijani izrazili željo, da bi

Gömbös interveniral v Berlinu, da se zboljša razmerje med Italijo in Nemčijo, tudi ni več razloga za diskrecijo o tem sestanku.

V zvezi s tem se doznavajo, da je predsednik madžarske vlade že večkrat hotel posredovati med Rimom in Berlinom. Vest o odhodu Gömbösa v Nemčijo, ki je bila vse do današnjega uradnega poročila znana samo nekaterim osebam, je v političnih krogih, posebno pa diplomatskih krogih zbudila veliko pozornost. Po uradnem poročilu se bo Gömbös najprej udeležil lova, ki ga priredi predsednik pruske vlade Göring. Ta sestanek dobi poseben pomen tudi zato, ker se bodo tega lova udeležile tudi nekatere ugledne poljske osebnosti, med njimi državni podtajnik poljskega vojnega ministrstva general Fabrici. Ni izključeno, da ne bo v tej zvezi prišlo do konkretnih razgovorov o bloku Nemčije, Poljske in Madžarske, o katerem Hitler že dolgo sanja.

Varšava, 26. sept. AA. Krakovski konservativni list »Czas« piše o nemško-litovskem sporu in pravi, da ni verjetno da bi se Poljska vmešavala v ta spor. List pravi, da je treba najodločneje zavrniti nekatere poljske opozicijske kroge, ki se zavzemajo za to, da bi Poljska v interesu svojega bodočega zblizanja z Litvo moralna braniti Klajpedo pred Nemci. Pozabiti ne smemo, da se je Litva še pred nekaj leti zanašala samo na nemško pomoč proti Poljski, mende, da ji bo Nemčija pomagala ugrabiti Poljakom Vilno. Razen tega pravi list, moramo imeti pred očmi, da Litva niti zdaj noče urejenih odnosov s Poljsko in se še zmerom ne namerava odreči svojim aspiracijam na Vilno. Spričo takih razmer, pravi »Czas«, ne more biti niti govora o tem, da bi Poljska zaradi kakšnega boljsega bodočega razmerja z Litvo pomagala braniti Klajpedo. Poljska ima nujnejše in važnejše potrebe, kakor pa uravnati svojo zunanjo politiko na zahteve litovskih politikov, ki pri vsaki priložnosti kažejo, da so nespravljivi sovražniki Poljske.

Vremenska napoved

NOVI SAD: Po vsej kraljevini oblačno in dež. Temperatura je padla po vsej kraljevini, razen v Vardarski banovini in Primorju, kjer ni znatne spremembe. Najnižja temperatura je v Plevju 1 C, a najvišja v Mostarju 30 C.

Napoved za jutri: Hladno vreme, pretežno oblačno, mestoma bo dež, posebno v južni polovici države.

Sonce vzhaja ob 5.30, zaide pa ob 17.23.

Politični utrinki

Zdravo!

»Slovenski gospodar« odgovarja na naše pripombe glede pozdravljanja, češ, da bi po naši logiki bila zahteva po krščanskem pozdravu nekrščanska. Ne, gospodje, zahteva po krščanskem pozdravu ni nekrščanska, to vemo tudi mi, pač pa ni krščanska čednost animoznost proti pozdravu »Zdravo« in proti vsemu, kar je z njim v zvezi, kajti v tem grmu tiči zajec. Še nikdar nismo do sedaj namreč čitali, da bi se kdo spodtaknil nad vzgojitelji, ki so naše dede učili »Dober dan!« in nihče jim ni očital, da bi bil tak pozdrav »zunanj izraz« protikršćanske vzgoje otrok po vseh šolah. Mogoče pa pride tudi še to.

Konferiranje prvakov JRZ

Po povratku g. Ace Stanojevića v Beograd, se nadaljujejo konference prvakov JRZ v strankini pisarni v hotelu »Paris«. Razgovori se sučejo predvsem okrog vprašanj organizacije stranke med ljudstvom in kakor zatrjujejo, se na tej organizaciji intenzivno dela. Vsa akcija se vodi s pomočjo malih prijateljskih sestankov v raznih mestih države. Na konferencah v Beogradu se razpravlja o raznih prejšnjih strankarskih pripadnikih, ki zahtevajo, da bi bili ponovno sprejeti v stranko, pa vlada v njihovih krajih proti njim nerazpoložena. Te okoliščine so dovedle v raznih krajih do nesoglasja in preprirov, ki jih poskušajo sedaj strankini organi izgladiti. Vaznejših vprašanj v vodilnih vrstah JRZ za sedaj ni na dnevnem redu. V političnih krogih pravijo, da se bodo po povratku dr. Stojadinovića ponovno sestali člani širšega odbora JRZ pod vodstvom g. dr. Stojadinovića, Ace Stanojevića, dr. Korošca in dr. Spahe. Sodelovali pa bodo tudi drugi vidnejši pristaši radikalne stranke, bivše SLS in JMO. Najvažnejše vprašanje, s katerim se bo moral baviti širši izvršni odbor, je vprašanje statuta organizacije generalnega tajništva in vprašanje pravilnika o delu in dolžnostih tehniških tajništva JRZ. Izdelavo teh statuta in pravilnikov je vodstvo JRZ poverilo dr. Lazi Markoviću.

Nedeljski shodi združene opozicije

Na zadnjih sestankih v Beogradu je združena opozicija sklenila, da se v teku tega meseca pripravi večje število shodov v državi. Na podlagi te odločitve je prvak demokratske stranke Milan Grol odpotoval v Subotico, kjer bo v soboto imel konferenco združene opozicije, pri kateri bodo sodelovali različni vidnejši opozicionalci iz Vojvodine. V nedeljo bo g. Grol imel več sestankov v raznih mestih Vojvodine in to v Senti, Kaniži, Horogošu, Adi itd. Ravno tako je določenih več sestankov opozicije v Srbiji. Pri teh sestankih namerava združena opozicija svojim volilcem raztolmačiti težnje združene opozicije v sedanji politični situaciji.

Vse tri stranke so se pretopile v JRZ

V Šabac sta dospela bivši minister Milorad Vujić in Jovan Petrović, načelnik za osnovnoškolsko nastavo v ministrstvu prosvete, kot opolnomočena člana izvršnega odbora JRZ. Pri tej priliki je govoril bivši minister Milorad Vujić, ki je dejal, da se je polnih šest let delalo na ustvarjanju skupne stranke bivših radikalov, bivše SLS in bivše JMO. Sedaj je to ustvarjeno. Vse tri stranke so se pretopile v skupno JRZ.

Akcija zemljoradniških disidentov

Narodni poslanec Voja Lazić je v Gor. Milanovcu sklical konferenco disidentov zemljoradniške stranke. Pri tej priliki je g. Voja Lazić povedal, da se je njegova skupina odcepila od Joce Jovanovića zaradi vprašanj državne politike. Naš program, je dejal Voja Lazić, predvideva eno zakonodajo za vso državo in mi smo odločni branilci narodnega edinstva. Od skupine Joce Jovanovića smo se razšli tudi zato, ker ne odobravamo akcije za ustanovitev demokratske zajednice. Zemljoradniška stranka mora biti neodvisna. Kadar bodo Joca Jovanović in njegovi tovariši zapustili svoje sedanje gledanje o ureditvi države in se bodo tudi odrekli ustanovitve demokratske zajednice, bomo zopet skupaj. Na vprašanje novinarjev, kaj misli o sestanku g. Vilderja z Ace Stanojevićem, je Voja Lazić odgovoril: »Mojim prijateljem sem že poprej pripovedoval, da se bo nekako takole zgodilo. Pri tej priliki želim posebno poudariti, da je poskus dr. Mačka, da pride do sestanka z radikali dovolj jasen opomin Joci Jovanoviću in tovarišem, da je treba zapustiti dosedanje linijo in se vrniti k staremu našemu programu.« Na koncu je Voja Lazić izjavil, da bo njegova skupina tudi še nadalje sodelovala z Jevtićem v vprašanjih ustvaritve zemljoradniškega programa in da bosta obe skupini pričeli z ustanavljanjem nove stranke.

Dr. Valjavec je upokojen

Beograd, 28. septembra. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog finančnega ministra je upokojen dr. Ljudevit Valjavec, finančni ravnatelj v III. skupini 2. stopnje pri drinskem finančnem ravnateljstvu v Sarajevu. Za ravnatelja tega ravnateljstva v III. skupini 2. stopnje je imenovan Ljubisa Vinter, načelnik finančnega oddelka banske uprave v Nišu.

Naši invalidi za svoje pravice

Brezvestno upravljanje invalidskega sklada — Milionska posojila privatnikom

Beograd, 26. septembra b. Na današnji plenarni seji vojnih invalidov se je reševalo vprašanje narodno invalidnega fonda in vprašanje višjih in nižjih invalidskih sodišč in vprašanja, ki se tičejo izprememb in dopolnitev invalidskega zakona iz leta 1929. Plenum kongresa je konstatiral, da so se dohodki iz invalidskega fonda upravljali brezvestno in da so bila dana milionska posojila privatnim osebam iz ustanov, in da te osebe ne mislijo svojih dolgov vrniti. Na današnji seji se je zahtevalo od ministra za socialno politiko in narodno zdravje, da se izda rešitev, ki naj zahteva takojšnje povračilo takšnih dolgov. — Glede drugih vprašanj je konstatiralo, da so se invalidom godile krivice od višjih in nižjih invalid-

skih sodišč za tolmačenje raznih invalidskih zakonov. Plenum je izdelal načrt zakona, ki bo predlagal ministru za socialno politiko in narodno zdravje, da izpremeni sodne kolegije in postavi novo osebje iz srede onih, ki so sodelovali v vojni in da se izpremenijo tudi statuti. — Glede tretjega vprašanja, ki je najvažnejše, pa izjavljajo predstavniki kraljevske vlade na kongresu Ciamakā, kjer je bilo obljubljen, da se bodo izvršile izpremembe in dopolnitve invalidskega zakona. Invalidi so zahtevali na današnjem zasedanju, da se pohiti z rešitvijo teh zadev, ki so za invalide življenjska vprašanja. Danes popoldne so bili delegati invalidov sprejeti pri vojnem ministru Petru Živkoviću.

Napad na nemške študente

Napadalci — komunisti

Beograd, 26. septembra. AA. 24. t. m. okoli 23. ure je prispela iz Podgorice v Peč na polu v Dečane skupina 13 nemških študentov in 6 študentov beogradske univerze ter tam prenočila. Včeraj 25. okoli 10. dopoldne, ko je prišla ta skupina z autobusom na vožnji v Dečane do žitnega trga v Peči, jo je napadlo več mladih ljudi, komunistov in jo začelo obmelavati z raznimi živežnimi odpadki in vzkliki: »Dol fašisti!«. Milutin Petrović, študent prava iz Smederevske Palanke, ki je tudi poštoval z autobusom v družbi nemških in naših študentov, je ustrelil skozi odprto okno autobusa revolverski strel v zrak, da preplaši napadalce. Takoj nato je roko z revolverjem spustil in nehoti še enkrat ustrelil ter zadel v želodec Otona Mackensena, študenta berlinske univerze

in ga nevarno ranil. Ranjenca so takoj prepepeljali v banovinsko bolnico in ga operirali ter mu izrezali naboj. Po zdravniški izpovedbi je njegovo stanje resno.

Študent Petrović je svoje dejanje priznal in so ga še isti dan izročili speskemu sodniku, ki je takoj uvedel preiskavo. Dognali so, da je pri napadu na autobus sodelovalo 7 mladih študentov, komunistov in iz šol izključenih dijakov. Vse so identificirali in jih takoj izročili speskemu sodniku.

Na lice mesta je prišel tudi neki banski inspektor, da pomaga pri preiskavi. Vsa druga do sedaj po radiu in v listih o tej stvari izdana poročila so neresnična.

(Iz notranjega ministristva.)

20 letnica travniške obsodbe

Beograd, 26. septembra. AA. Dne 4., 5. in 6. oktobra t. l. priredi »Mlada Bosna« tovariški sestanek v Beogradu za 20-letnico travniške obsodbe. Prometni minister je dovolil udeležencem kongresa in njihovim družinam 75% popusta na državnih železnicah. Uradi so dovolili dopust članom »Mlade Bosne«, ki so v državni službi. Glede na ta sestanek se bo v soboto 5. oktobra vršilo po radiu predavanje. Predaval bo književnik Borivoje Jevtić. Udeleženci pojdejo na Oplenac in se bodo poklonili grobu pokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Potovanje predsednika vlade

Cetinje, 26. septembra. Tudi današnji dan potovanja predsednika vlade dr. Stojadinovića, gradbenega ministra Bobića in prosvetnega ministra Stoševića pomeni pomemben datum in dragoceno pridobitev kulturnega napredka Črne gore. Na Cetinju so namreč posvetili temeljni kamen novega poslopja realne gimnazije.

Pred odhodom je predsednik vlade dr. Stojadinović podaril 10.000 Din za siromašne prebivalce Podgorice, 2000 Din sportni župi in 1000 Din gasilec.

Na Cetinju se je zbrala pred prihodom predsednika vlade velikanska množica Cetinčanov.

Bar, 26. septembra. Ob 18. uri je prispel sémkaj predsednik vlade dr. Milan Stojadinović. Nenavadno velika množica ljudi ga je prisrčno pozdravila. Na pozdravne govore je odgovoril predsednik vlade med drugim, da je kot primer za vso državo, ona sloga, enodušnost in ljubezen do bližnjega.

JNS v Ilidži

Beograd, 26. septembra b. Jutri se bodo v Ilidži pri Sarajevu sestali predstavniki pohorske akcije, ki predstavljajo pokret JNS dr. Grga Anđelinović, dr. Albert Kramer in drugi člani, narodni poslanci skupine gosp. Ignata Stefanovića, bivšega ministra za šume in rudnike ter člani neodvisnega poslanskega kluba, ki mu načeljuje kot predsednik narodni poslanec g. Milan Božić. V Sarajevu je odpotoval na ta sestanek gosp. dr. Franjo Marković kot predsednik Narodne skupščine ter narodni poslanec Mustafa Mulajić. V političnih krogih se je razširila verzija, da so se predstavniki poh. akcije sedaj že znatno opredelili od pohorske akcije kakor tudi od njenih principov.

Novi gojenci vojne akademije

Beograd, 26. septembra b. Kot gojenci vojne akademije so bili poklicani sledeči maturantje: Leskovec Rudolf, Stepančić Mirko, Smole Franjo, Rupnik Evgen, Vinter Josip, Blaznik Branko, Nedoh Franjo, Šule Boris, Bobnik Mirko, Spilek Anton, Zagoršek St., Zrimšek Anton, Hude Bogomil in Lončar Vlado.

Premestitve

Beograd, 26. septembra b. Premešeni so: Edvard Jarić, carinski kontrolor iz Gorenje Radgone v Zagreb, Boleslav Milenković, carinski kontrolor iz Maribora v Zagreb, Cvetenič Stanko, carinski kontrolor iz Splita v Maribor, Stanko Klemenc, carinski kontrolor iz Vel. Kikinde v Sarajevo, Branimir Glozić, carinski kontrolor iz Maribora na Sušak, Josip Randić, carinski kontrolor iz Maribora v Gor. Radgono in Puh Albin, prometni uradnik iz Zidanega mosta za šefa postaje Štore.

Gradnja šentjanške železnice

Inž. Dukić je v ostrem boju izdral delo za 12.400.000 Din

Ljubljana, 26. septembra

Včeraj ob 11. se je v generalni direkciji drž. železnic v Beogradu pričela oddajna licitacija del za prvi odsek nove proge St. Janž—Savica, ki se je je osebnosti ali po zastopnikih udeležilo 13 ponudnikov, namreč tvrdke Dedek, Slograd, Stavnica družba ter Dukić in drugi iz Ljubljane, Bežić iz Zagreba, Progres iz Sarajeva in sedem podjetij iz Beograda, ki je med njimi tudi Tuner-Wagner ali Obnova, ki ima tudi v Ljubljani svojo podružnico, a je licitirala beogradska centrala.

Družba za 8 km dolgi prvi odsek proge od St. Janža proti Savnici je trajala polnih dve in pol ure, ko je končno v ostrem boju zmagal osebno navzoči inž. Dukić iz Ljubljane, ker je od vzkline cene 18 milijonov dinarjev popustil skoraj 31% in izdral delo za 12.400.000 Din. Za polnih 900.000 Din je bil za njim drugi najcenejši ponudnik, namreč tvrdka Bežić iz Zagreba, ostali so pa zahtevali še znatno višje vsote.

Ko bo licitacija v kakih 14 dneh potrjena, prične tvrdka Dukić in drugi takoj z delom. Za vseh 8 km proge ima 18 mesecev časa in že čez zimo zgradi tri tunele. Za drugi del proge z mostom čez Savo pri Savnici vred bo licitacija šele čez 4 ali 5 mesecev.

Drzna vlomilska družba v Radomljah

Radomlje, 25. septembra.

Vlomi, ki so bili izvršeni v teku zadnjih mesecev v Radomljah, pričajo, da je v tem kraju na delu rafinirana vlomilska družba dveh ali treh ljudi. Dozdaj so vlomili na petih krajih, vsi vlomi pa kažejo, da so jih izvršili isti vlomilci. Pri škerjancu so vlomili v šrambo, kjer so imeli meso prejšnji dan zaklanega prašiča. Izdrli so iz okna železni križ in vdrli v šrambo. Ropot je opozoril domače na tuje goste in so jih pravočasno prepoznali. Odnesli so samo 10 kg masti. Čez nekaj dni pa so se vrnili nad kokoši. Tudi ob tej priliki so jih prepoznali, tako da so utegnili odnesti samo tri kokoši. Večji plen pa so dobili pri šolskem upravitelju v Radomljah. Odstranili so mrežo pri oknu in eden se je splazil skozi ozko okno v hlev, podaval 10 kokoši, jih stlačil v vrečo in brez sledu izginil.

Sledil je vlom v občinski urad v Radomljah. Vlomilci so z dolgim tramom izdrli železni križ iz okna, da bi prišli do občinske blagajne. Razbili so že šipo in odprli okno. Sosed pa jih je na nasprotni strani ceste opazoval skozi okno, vendar pa jih ni mogel spoznati. Videl je samo tri osebe in jih prepoznal, še preden so vdrli v sobo. Pred kratkim je bilo spet vlomljeno v Volčjem potoku. Posedniku Stefanu Zorinu je bila ukradena iz svinjaka 50 kg težka svinja, njegovemu sosedu pa 15 litrska steklenica. Zadnji vlom je bil izvršen v trgovino ge. Katarine Kaplje. — Mengeški orožniki so marljivo na delu, da izsledijo prave vlomilce, in so zbrali že mnogo gradiva, ki bo gotovo dovedlo do razjasnitve.

Čitajte in razširjajte

»Glas naroda«!

Nemški demanti...

Berlin, 26. sept. AA. Uradno demantirajo vesti stockholmskega lista »Socialdemokraten«, da pripravlja Nemčija napad na Klajpedo in da je v ta namen zbrala v Vzhodni Prusiji tudi redne čete.

...in nemška namigavanja

Berlin, 26. sept. l. »Nemška diplomatsko-politična korespondenca« piše pod naslovom »Mednarodna jamstva« to-le.

Čez nekaj dni bodo prebivalci Klajpede volili. Zaradi agitacije s strani Litve kaže, da bodo te volitve izgubile vsak smisel resne izjave klajpedskega prebivalstva. Sumljivo je, da se del mednarodnega časopisa drži popolnoma rezervirano in da molči o neverjetnih načinih Litve. Podobno stališče je zavzelo tudi časopisje držav, ki jamčijo za klajpedski statut. To časopisje celo opravičuje litavsko nasilno politiko. Očitno je, da v teh krogih ni čula za odgovornost. S tem prevzemajo tudi odgovornost za zločine v teh krajih in za posledice (!) ki lahko nastanejo zaradi takega zadržanja jamstvenih držav, ki so prevzele kolektivno zaščito nemškega prebivalstva. Na vsak način bi morale garancije države poskrbeti, da litavske oblasti spoštujejo klajpedski statut in da dobi klajpedsko prebivalstvo brezpogojno kontrolo nad volilnim postopkom.

Podmornice strašijo

London, 26. septembra. n. Današnji »Daily Telegraph« poroča, da so med nedavnimi pomorskimi razgovori med Francijo in Veliko Britanijo francoski delegati izjavili, da v nobenem primeru ne morejo pristati na ukinitve podmornic. Francija smatra podmornice za izrazito obrambno orožje.

List pristavlja, da bo Velika Britanija navzlic temu na prihodnji pomorski konferenci predlagala ukinitve podmornic. Omenila bo, da sta USA in Nemčija svoj čas v načelu pristali na ukinitve podmornic, dočim sta Francija in Japonska odločni nasprotnici.

Begunski in tatinski grobovski sin

Mariborska policija se mora baviti sedaj z visokim gostom. Zasednjo namreč 15letnega grobovskega sina in njegovega 14letnega tovariša, ki sta pobegnila in se klatita baie nekje v mariborski okolici.

Predstojništvo mestne policije v Mariboru je dobilo danes dopoldne iz Linca v Avstriji od tamkajšnje policijske direkcije obvestilo, napisano v perfektni srbohrvaščini (v Avstriji!), v katerem obvešča policijo, da sta te dni iz Kremsmünstra od doma pobegnula 15letni Karel Matheis grof Thun-Hohenstein in njegov 14letni prijatelj Rudolf Brantner, ki živi pri imenovanem grofu. Oba sta kljub njuni mladosti prava Robinzoni in sta že večkrat pobegnila, pa so ju še vselej dobili. Grof Thun-Hohenstein ima s svojim sinom zelo velike simpatije. Vedno sili, da z njim potuje. Tako sta oba dečka že prepotovala vso Italijo, kjer ima grof svojo provinco Como. Bila pa sta že tudi večkrat v Jugoslaviji. Zato policijska direkcija v Lincu sumi, da sta dečka pobegnula v Maribor, kjer se sedaj klatita po okolici. Mlada pustolovca imata s seboj več tisoč šilingov, ki sta jih doma ukradla. Kdor bi kaj vedel o beguncih, naj to javi mariborski policiji.

Hmeli

(Uradno poročilo tržnega nadzornika)

Zalec, 26. septembra.

Povpraševanje zopet znatno živahnijeje predvsem po prvovrstnem in tretjevrstnem, bolj rudečem blagu. Izgleda, da hoče trgovska spekulacija priti potom živahnijejšega povpraševanja po tretjevrstnem blagu do drugovrstnega, katerega bi se plačevalo po Din 22— in 23— in katerega je še največ v Savinjski dolini. Toda samo en trgovec v Zalcu je izvršil nekoliko kupčije za to ceno. V okolici Zalcu se je včeraj plačevalo za drugovrstno blago, katero je bilo pred kakimi 8. dnevi še po Din 20— za Din 27— in je bil ta drugovrstni hmelj prodan za prvovrstnega.

Precejšnje število partij prvovrstnega hmelja se je sinoči v Zalcu prodalo za Din 29— do 29'75, eno partijo za Din 30—. Govorilo se je tudi o neki kupčiji za Din 31—.

Računa se, da je prodano več kakor 80% letošnjega pridelka. Ponudba spričo tega malenkostna, polozaj zelo čvrsta.

Joe Louis si zmagovito utira pot k svetovnemu boksarskemu prvenstvu. Tudi bivši svetovni mojster Mac Baer je moral občuti črno moč. Ze v tretji rundi je bil Baerov odpor strl, v četrti pa je obležal knock out. Boj je bil v torek zvečer v Newyorku pred razprodano hišo. Slika kaže premaganega Baera.

Vesti iz Italije

Sklepi deželne odbora istrskega

Dne 20. t. m. je upravni odbor za istrsko pokrajino pod predsedstvom podprefekta odobril več stvari, ki se tičejo raznih istrskih občin. Med njimi so prispevki posameznih občin za razne fašistične organizacije, poročne in porodne nagrade, pa tudi čisto lokalne zadeve.

Buzet: Občinska trošarina se odobri. Dekani najamejo posojilo 30.000 Lir za javna dela in nakup zemljišč. Odobri se pravilnik za občinsko zdravniško službo.

Cres: Izpremembe k pravilniku za stavbno policijo.

Izola: Stroški za javne vodnjake in za dovažanje pitne vode zasebnikom se odobrijo.

Koper: Ne odobri se dodatni predpisi h gradbenemu pravilniku, pač pa nova tarifa za dobavo električne energije zasebnikom. Ustanovi se služnost elektrovoda na korist Električne družbe v Julijski krajini.

Griznjan: Znižajo se deželne doklade na zemljiški davek poškodovancem po toči.

Mali Lošinj: Nadškofijskemu ordinariatu v Zadru se odstopi zemljišče v Sansegu. Združijo in amortizirajo se izvenbilančni dolgovi.

Marezige: Odobri se posebni pravilnik za trošarino na gradbeni material.

Motovun: Odobri se pravilnik za klanje živine.

Plomin: Trošarinska zakupna pogodba se podaljša do leta 1940.

Pulj: Nakupi se zemljišče za deželni protituberkulozni dispencer. Nakaže se nagrada za konjske dirke na Brionih.

Roč: Dobi nov pravilnik za javno in zasebno klanje živine.

Rovinj: V zakup se da izteževanje občinske trošarine in davek na plakiranje.

Barbana: Odobri se pravilnik za klanje, javno in zasebno, ter se odpisejo občinske doklade na zemljiški davek za tiste, ki jim je pobila toča.

Buje: Dovolj se prispevek za živinorejske nagrade.

Viznada: Najame se posojilo za kritje upravnih primanjkljajev.

Tržaške starine

Ko so v Trstu podrli del starega mesta, da zgrade na tem mestu tržaški nebotičnik in dve novi palači, so naleteli v ozadiju na staro debelo zidovje, ki ga nekateri smatrajo za ostanke starega mestnega zidovja iz 13. stoletja. Ze proti koncu 17. stoletja se je začel Trst širiti navzven in polagoma so porušili prejšnji oklep, to je zidovje, ki ga je obdajalo. Ostali so le zidovi od Via Riborgo do Via Donato, ker so bile tu nanj naslonjene hiše starega mesta. Zdaj se sodi, da je del tega zidovja star rimski zid, ki je ostal še iz starega veka kot ostanek rimskega gledališča.

S tem nastaja ob asanaciji in obnavljanju starega mesta nov problem. Namerava se osvoboditi stari rimski in srednjeveški zid in ga primerno restavrirati. Ob njem bi držala gor proti Sv. Justu od novega korza Littorio ravna široka ulica, obraščena z drevjem in cveticami, naravnost do Spominskega parka in spomenika padlim junakom pri Sv. Justu, do vrha, ki ga sedanjí Tržačani smatrajo za svoj Kapitolij. Ta cesta bi bila monumentalna, zahtevala bi pa izpremembo sedanjega tržaškega regulacijskega načrta. Besedo ima mestni gradbeni urad in pa nadzorstveni urad za ohranitev umetnostnih spomenikov. Vsekakor je porušenje velikega dela hiš v starem mestu že na vidiku.

Umetniška razstava v Trstu

Zirija je končala svoja pripravljajna dela. 120 umetnikov se je prijavilo, da razstavi svoja dela, pripuščenih je samo 58. Ponudili so za razstavo 260 del, sprejetih je le 90. Med slikarji čitamo tudi imeni Avgust Černigoj in Viktor Kočevar. Razstava se odpre v soboto 28. t. m.

Operacija, radium ali rentgen so najbolji uspešna sredstva proti raku

O zdravljenju raka z rentgenovimi žarki

Predavanje dr. Alojza Kunsta

Rak je v prvi vrsti bolezen civiliziranega človeka. Primitivnih metod za zdravljenje raka je več in se v medicini periodično ponavljajo, to pa radi tega, ker so tudi vsa najmodernejša sredstva v večini obolenj še nezadostna.

Razen operacije se danes rabi izključno le radium in pa rentgenovi žarki. Na nekaterih klinikah se uporablja izključno le obsevanje brez operacij, to pa je mogoče le tam, kjer imajo zadostna sredstva za nabavo dragocenih aparatov. Kožni rak in nekateri rakasti tvorci v ustni votlini se ozdravijo docela že z malimi dozami žarkov, dočim so podobne afekcije v notranjosti telesa že trdovratnejše. Za obsevanje raka v telesu je potrebna posebna spretnost in zadosti močna aparatura za proizvodnjo rentgenovih žarkov. Najlepše uspehe popolne ozdravljivosti se doseže pri raku ženskih spolnih organov, kar posnemam iz svetovne statistike največjih rentgenoloških zavodov. Profesor Wertheim, ki je iznašel in izpopolnil znane operacije rakaste maternice, je sam priznal, da je ta njegova operacija odveč, ker se da z obsevanjem doseči še lepše uspehe.

Ker pa je rak v zadnjih desetletjih postal zelo opasna bolezen za človeštvo, se je za zdravljenje raka začelo zanimati tudi Društvo narodov v Ženevi in je bila leta 1928. ustanovljena posebna radiološka komisija, ki ima nalogo, da proučava vsa vprašanja raka in daje direktive za uspešno zdravljenje z žarki. Ta komisija zbira ves material iz vsega sveta in ga kritično obdeli na večkratnih sestankih. Na ta način je prišlo po tolikih poskusih in veliki zmešnjavi v svetovni literaturi do kritičnih rezultatov in natančnih navodil, kako je postopati pri zdravljenju raka in kakšna sredstva so neobhodno potrebna, če se hoče doseči želenih uspeh. Na enem takem sestanku te komisije se je določilo pet glavnih točk, ki so potrebne za sistematično zatiranje raka.

Z modernimi aparati se na enostaven način dosežejo tiste doze rentgenovih žarkov, ki so potrebne za uničenje rakastih tvorov v organizmu.

Taka doza, ki se meri z internacionalnim znakom »r«, je za vsako afekcijo točno določena in se meri s takozvanim dezimetrom. Tak dezimeter je seveda avtomat, ki je podvržen raznim motnjam, zato so potrebna seveda tudi še druga merila, ki merijo čas in pa moč žarkov med obsevanjem. Vsa taka merila pa so seveda zanič, če jih ne nadzira spretnost in umetnost zdravnika, ki mora pri vsakem bolniku splošno znane in priznane podatke za obsevanje še sam preudarno modificirati, ker niti ena bolezen ni popolnoma podobna drugi in tudi vsak človek po svoje reagira na razna zdravila.

Mnogo upanja na uspešno zdravljenje raka stavimo danes na najnovejšo konstrukcijo rentgenovih aparatov, ki dovoljujejo obsevanje z direktnim kontaktom antikatode, tako da se rentgenova cev s primernim nastavkom položi pacientu naravnost na rakasti tvor skozi katerokoli votlino v telesu in se na način kot z radijem obseva direktno.

Prvi poskusi s to aparaturo so se sijajno obnesli in bodo v mnogih slučajih radium popolnoma izpodrinili, ker je to obsevanje desetkrat cenejše kot radium in je tudi manipulacija bolj enostavna.

Jaz upam, da se bo v bližnji bodočnosti vendarle posrečilo ozdraviti večino primerov raka in da bomo nedvoumno lahko trdili: Rak je ozdravljiv z rentgenom!

Rak prebavnega sistema

Primarij dr. B. Lavrič

Podal je kratak pregled organov, najvažnejša mesta, kjer se rak posebno rad pojavlja.

Še vedno dobimo okrog 40% raka na črevesju, ko se ne da radikalno operirati. Kjer raka ni mogoče radikalno odstraniti, se priporoča takozvane paliativne operacije, s katerimi znatno ublažimo nezno stanje. Najvažnejša je zgodnja diagnoza rakastega obolenja, kajti brez nje je tudi vsaka borba proti tej bolezni izključena. Nato je našel pripomočke in možnosti zgodnje diagnoze. Terapija je vedno kirurška, kadar je radikalna operacija mogoča. Pri neoperabilnem raku pa nam mnogo koristijo radio-röntgenološke metode obsevanja.

Nevrologija in rak

Docent dr. I. Robida

Predavatelj v daljšem uvodnem razpravljanju o novotvorah možgan in hrbtenjače vobče, njihovi diagnozi in lokalizaciji, naglašja precejšnjo vrednost slednje tudi za diagnozo ustroja, to je vrste tumorja. Tudi samo na sebi nenevarni tumorji centralnega živčevja, zlasti oni, ki se odklikujejo z naglo in mogočno porastjo in njenimi posledicami, težko okrnjujejo zdravje in celo ogrožajo življenje. Prognoza nevarnih novotvor, med njimi raka, pa je vedno zmotljiva. Operacija tudi v primerih, o katerih bi bil rak pristopen zanje, so upravi radi

te rakovne zlobokobnosti njegove, odveč. Rakasta obolenja centralnega živčevja so navadno sekundarna, to je nastala po metastatičnih zaneskih iz obolenih tkanih na drugih organih v mozgovje, ali pa prodirajoča iz sosesčine, na raku obolele, v živčno tkivo. Primarni, avtohtoni v mozgovini vznikli in vzrasli rak (v Sloveniji pojavljajoč se skoro vedno samo pri otrocih in mladih ljudeh), pa je še bolj redek, nego sekundarne novotvorbe. Tudi je njegova diagnoza dokaj težja, odnosno čisto

nemogoča. — Kakor tumorji možgan v splošnem, prav tako ne povzročajo rak zbog okvare važnih središč v možganih direktno samo živčnih motenj, ampak vodi tudi do psihičnih alteracij, ker pronica in se širi v poljih, ki so temelji našega psihičnega življa, ali ker s svojimi razpadlinami zastruplja telesne sokove in tako neposredno povzroča tranzitorične psihične alienacije, ali celo tudi prave, dasi samo simptomatične in malo karakteristične psihoze.

Ali nismo enakovredni igralcem?

vprašujejo člani opernega orkestra in tehničnega gledališkega osebja, katerih položaj je obupen

Ljubljana, 26. sept.

Savez muzičara v kraljevini Jugoslaviji, podsavez Ljubljana, nam je poslal tole spomenico članov opernega orkestra:

Mnogo se je že pisalo o slabem položaju gledaliških igralcev Narodnega gledališča pri nas, a nikoli se ne omenja stanja opernega orkestra in tehničnega osebja.

Z zadovoljstvom se piše, kako so gledališki igralci vendar prišli do svojega starostnega zavarovanja, to je do pokojninskega fonda gledaliških igralcev. Ta fond je bil s pomočjo države osnovan za vse pogodbene gledališko članstvo, ki ga menda tvorijo igralci drame, operni pevci, orkester, operni zbor, balet in tehnično osebje. Pri osnovanju te uredbe so pa gospodje namenoma ali nenameno pustili operni orkester in tehnično osebje.

Stvar je sedaj sledeča: Gledališki igralci so dobili svoj penzijski fond brez opernega orkestra in tehničnega osebja, ki ima v gledališču iste ali pa še celo večje dolžnosti kot marsikateri gledališki igralec. V ta fond se stekajo mesečni prispevki članov in neki odstotek od prodanih gledaliških vstopnic. Do teh odstotkov ima pa gledališki orkester isto pravico kot vsak drug izvajalec, torej je orkester dvakrat na škodi. Prvič nima sploh dostopa v ta fond, drugič pa izgubi na pobranih odstotkih gledaliških vstopnic za penzijski fond.

Položaj opernega orkestra je vse prej ko

rožnat. Da so plače skrajno skromne, ni potreba poudarjati, lahko se pa pohvali, da jo dobi še v več obrokih kot nekateri igralci.

V orkestru so člani, ki imajo že 30 in tudi več let službe pri gledališču, ki lahko vsak čas opešajo in jih pri vsem dosedanjem delu za slovensko glasbeno kulturo čaka največja beda in pomanjkanje. Tak primer smo imeli lansko leto, ko je naš kolega opešal na očeh, in je sedaj največji siromak brez sredstev.

Več članov orkestra je uprava gledališča od prevrata dalje izvabila na kakršenkoli način iz drugih privatnih in državnih služb. Pri tem je posameznikom zagotovila stalno državno službo, vstevši jim prejšnja drugod v državni službi odslužena leta. Vendar pa je ostalo samo pri obljubah.

Na ramah opernega orkestra leži skoro vsa slovenska glasbena kultura in si tudi opere brez orkestra ne moremo predstavljati.

Zato se članstvo opernega orkestra opravičeno vprašuje, ali ni enakovredno ostalim gledališkim igralcem, in zakaj naj bi mu ne pripadal isti penzijski fond.

Člani opernega orkestra in tehnično osebje prosijo s tem upravo Nar. gledališča, gospode predstavnike na odločilnih mestih in vso naklonjeno javnost, da nam pripomorejo do tega nam tako potrebnega pokojninskega zavarovanja.

Ropar Košajnc kot železniški zavirač

Zalotili so ga v Puntigamu, pa jim je spet ušel nazaj proti Mariboru

Maribor, 26. septembra.

Zloglasnega morilca in roparja Košajncja so v torek popoldne zalotili v Puntigamu v Avstriji. Košajnc je bil na nekem tovornem vlaku in delal, kakor da bi bil zavirač. Zato ga tudi niso kmalu odkrili, kajti mislili so, da je res železničar. Ko pa je v njegov vagon prišel

pravi zavirač in ga videl na njegovem mestu, je v njem takoj spoznal Košajncja, ki ga tudi avstrijske oblasti zasledujejo in je bila njegova slika objavljena v vseh listih.

Takoj je javil orožnikom v Puntigamu in ti so ga pričeli loviti, toda Košajnc jim je spretno pobegnil nazaj v Maribor.

Ogledalo časa

Iz Sarajeva je dospela vest, ki daje dovolj povoda, da resno razmišljamo o žalostnih pojavih, ki nam, čeravno so samo sporadični, vendar odkrivajo vso tragiko današnjih časov in miselnost, ki je inficirala našo mladino.

Poročilo pravi tole: »Pred nekaj dnevi je izginil od doma mlad dijak filozofije Pavel Feldbauer, sin sarajevskega odveta. Reditelj so alarmirali oblasti in tudi tisk, da bi našli sled za pogrešanim sinom. Končno je mladega študenta našel mrtvega v bližini potoka Lapišnice njegov prijatelj. Telo je bilo povsem golo in le na levi strani prsi se je opazila neznatna rana. Nekoliko metrov od samomorileca so našli kos papirja, na katerem je bilo napisanih nekaj filozofskih izrekov brez vsake medsebojne zveze, ki so dali slutiti, da je pokojnik žrtev svojega pesimističnega filozofskega naziranja o svetu in življenju. Med drugim je nesrečni študent napisal na papir tudi tele izreke: »Genija spoznate po tem, da se bebi združujejo proti njemu. Boljše je premissljevati eno uro, kakor moliti 65 let. Če nočeš živeti siromašno, ti je na prosto dano, da življenje vsak hip prekinješ itd.« Prijatelj samomorilca Puškič je povedal, da je slutil, da bo Feldbauer končal svoje življenje na 75 letnico smrti filozofa Schopenhauerja, ker je baje poprej stalno naglašal, da je treba ta dan proslaviti v globokem molku.

Puškič je nadalje izpovedal, da je bil Feldbauer pesimist in da se je redno sestajal s trojico sarajevskim muslimanom, med katerimi je bil tudi Puškič. Skupno so ustanovili organizacijo pesimistov in se dogovorili, da bodo izvršili samomor drug za drugim. Prvi je bil na vrsti Feldbauer.

To je torej ogledalo časa, v katerem živimo. Mladi ljudje, ki se zastrupljajo s

kriminalnimi romani in filmi in se končno dokopljejo do znanosti, gledajo na življenje z naočniki skrajnega pesimizma. To je dokaz, da naša doba kar na debelo fabricira mlade starce, bojazljivce in begune. Naj bi vsaj ti žalostni primeri opozarjali starše, vzgojitelje in oblasti, da se duhovne dobrine ne izbirajo med kriminalnimi romani, slabimi filmi in knjigami. Posebno pa naj bi starši in vzgojitelji spoznali, da take slučaje rodijo pesimistična gledanja v svet stalna nevolja, godrnjanje in kritiziranje, ki je v današnjih domovih in tudi v javnih lokalih že kar stalna točka dnevnega reda. V takem okolju ne raste vedra deca. Ne mislimo, da za to ni upravičenih razlogov. Gotovo so in kje je na svetu človek, ki bi ga ne trle skrbi? Vemo tudi, da je za skrbi danes prav dosti gradiva, vendar je že zaradi naših otrok potrebno, da se v družino, v šolo in druge vzgojevalnice vrne oni pravi optimizem, ki bo vedril mlada lica in tudi lečil pesimiste.

Strašen konec družinskega očeta

Maribor, 26. septembra.

Davi se je po Mariboru razširila vest, da so našli na pokopališču obešenega na nekem grobu možkega srednjih let. Kmalu nato se je ugotovilo, da je obešenec 43letni kontrolor državne železnice Ferdinand Ilgo.

Ko so ga našli mrtvega je v rokah krčevito držal fotografijo svoje družine. Najbrže je še v zadnjem trenutku obupno mislil na svojo ljubljeno družino. Pokojni Ilgo je bil zadnji čas vidno potr. V svetovni vojni je dobil strel v glavo, kar ni ostalo brez posledic in je bil živčno popolnoma uničen. Dan pred smrtjo je bil zelo zamišljen in ni z nikomur spregovoril besede. Bil je zelo priljubljen in z njegovo usodo sočustvujejo vsi. Zapušča ženo in dvoje nepreskrbljenih otrok.

Iz govora drž. tožilca dr. Mauroviča na glavni razpravi v Našički aferi

Predsednik sodišča je v sredo zjutraj dal besedo drž. tožilcu, ki je med drugim izvajal:

— Moja dolžnost je, da na podlagi vseh podatkov dokaznega postopanja stavim in pojasnim svoje predloge o krivdi obtožencev in o pravnih odlokih, ki jih je treba uporabiti proti obtožencem in njihovim dejanjem.

— Z ozirom na obsežnost in raznovrstnost dejanj, zaradi katerih so obtoženi, je težko opravljati to dolžnost, ker z druge strani osebe, ki so pozvane na odgovor, pozivljajo obtožbo, da naj bo v svojih utemeljevanjih kar najbolj objektivna in neodvisna od neutemeljenih sumnjenj.

Govorilo se je, da preiskovalni sodnik ni postopal strogo po predpisih in da je bil določen za to, da bi obrambi preprečil izvrševanje njenih nalog. Državni tožilec pa je poudaril, da je preiskovalni sodnik ravnal popolnoma po zakonu, češ:

— Zahtevali so odstranitev preiskovalnega sodnika. Preiskovalni sodnik je bil ovaden zaradi zlorabe svoje oblasti, doživeli smo pa tudi ovadbo proti nekemu drugemu organu državne oblasti. Ali hočete, gospodje sodniki, da govorim o brošurah in lažeh, ki so bile servirane v njih? Zakaj se vse valj na organe, ki so delali v tem procesu? V tem procesu je bilo prečitano tudi neko pismo, v katerem je bila zapisana trditev, da bodo pri osumljenih najdeni akti izginili v ministrstvu pravde. Dalje so neki ljudje hoteli vnesti v ta proces politične momente in so naglašali, kakor da se proti zakonita dejanja konstruirajo češ, da se hoče s tem uničiti neke politične osebnosti.

Državni tožilec je pobijal vse te trditve in trdil, da je tako sumničenje že zato brez vsake podlage, ker so se med procesom izvršile velike notranje politične spremembe, ki pa so ostale na potek procesa samega popolnoma brez vpliva. V nadaljnjem je državni tožilec pojasnjeval, kako je prišlo do materiala, na podlagi katerega je bila sestavljena obtožnica. Prvi povod je dalo sodno postopanje na predlog dr. Grgina glede ugotovitve njegovega premoženjskega stanja.

Naivnosti in sugestiji svojih svetovalcev se morajo obtoženci zahvaliti, ako so smatrali, da državna oblast ne bo postopka izvedla z vso energijo. Menili so, da bodo s pomočjo svojih vidnih zvez in radi uglednega socialnega položaja mogli vse skupaj podlačiti. Ali niso sestanki obtožencev s poedinimi osebnostmi dokaz takega naziranja? Toda nekaj drugega je govorilo in prišepetavanje, čisto nekaj drugega pa so dokumenti, ki jasno dokazujejo, da so res bile izvršene zlorabe. Tu ne govorim o kakih posebnih ciljih, ki bi jih zasledovala državna oblast. Ne gre tu za ono, kar se na vsa usta govori s strani zainteresiranih strank. Ne gre za to, da se osebe, ki so igrale in morda še igrajo vidno politično vlogo tukaj oblatijo, nego nasprotno, gre za to, če so govorila in prišepetavanja resnična ali lažna, oziroma gre za to, da se tu ugotovi, če so neke osebnosti na svoj osebni račun izpodjedale in omalovaževale idealne cilje, ki si jih je bila zastavila država. Zakaj je mogoče o državni oblasti in državnih organih govoriti, da človek lahko doseže vsak odlok, če le pokaže škaflo tobaka? Zakaj je mogoče govoriti o državnih organih, kako in za kakšno ceno lahko vsakdo tega ali onega kupi? Vsako državno funkcijo je v javnem interesu treba smatrati kot državno službo. Tako tudi funkcijo državnega poslanca. Med drugim je dejal drž. tožilec:

Ni res, da naše pravo ne pozna zakonske norme, po kateri bi bilo narodnemu poslancu prepovedano v skupščini govoriti za denar o posameznih zakonskih predlogih, oziroma prepovedano, da za denar nagovarja druge poslance, naj glasujejo, oziroma ne glasujejo za posamezne zakonske predloge, ali pa, da na drug način

v korist posameznikov delajo za denar. Se sedaj nam zveni v ušesih vzklík uglednega pravika na tem procesu, češ da je sramota za parlamentarno življenje, tolmačiti in dokazovati, da je treba narodnega poslanca smatrati kot državnega uslužbenca! Ali pa ni še večja sramota, vprašuje drž. tožilec, če je prišlo do tega, da se smatra narodnega poslanca, da je podkupljiv in podkupljen.

V nadaljnjem govoru je drž. tožilec govoril o nagradah državnim uslužbencem. Dotaknil se je lažnivega vodenja trgovskih knjig in zahteval, da mora knjigovodstvo biti stvarno.

Zavedamo se, da moramo tujemu kapitalu omogočiti sodelovanje v našem gospodarstvu. Toda težmerno favoriziranje tujih oblasti in tujega kapitala je šlo na škodo našega gospodarstva in je zapustilo sledove. Pri nas je tuj kapital izkoriščal ne samo našo naklonjenost, ampak tudi izredno konjunkturo. Svetovno specialiteto, naš slavonski hrast, je eksploatiral tuj kapital. In zakaj ta naklonjenost, izkazana z naše strani tujemu kapitalu povzroča naziranje, da predstavniki tega kapitala niso odgovorni našim oblastem, ako prekoračijo dovoljene meje in se izogibajo izvrševanju dolžnosti glede moralnih in materialnih interesov države, v kateri so? Ali naši državljani, pridobitniki in industriji, spadajo pod oblast strogih zakonskih predpisov, kadar se kaj pogrše proti interesom države, zakaj ne bi enako spadali tudi predstavniki tujega kapitala? Lažniva in neresnična je trditev, katere se nekateri ljudje poslužujejo, češ da stremimo za tem, da preženemo tuj kapital iz države. Tujega kapitala nihče ne preganja in nikakor nima nihče namena, spreminjati zadržanje naše uprave proti njemu. Ta proces stremi za tem, da se pred sodiščem ugotovi, v koliko je država oškodovana po obtoženceh kot predstavnikih tujega kapitala. Treba je ugotoviti, če so obtoženci v obratovanju s tujim kapitalom, bodisi kot naši državljani, bodisi kot inozemci, prekoračili dovoljene mere in kršili pozitivni zakon. Na obtožni klopi ne sedi tuj kapital, ampak sede samo njegovi predstavniki, ki so vede ali nevede prekoračili pooblastila, prejeta od svojih višjih.

Ko je govoril podrobneje o načinu obrambe, je dr. Maurovič poudarjal, da so dajali obtoženci v preiskavi drugačne izjave, drugačne zopet na glavni razpravi, in je posebej opozoril na to, da se niso pritoževali, kakor je sicer navada, proti policiji, ampak proti preiskovalnemu sodniku. Te pritožbe pa so popolnoma neutemeljene. Kajti vsi so izobraženci, na katere ni polom sugestije mogoče izvajati pritiska. Drž. tožilec celo trdi, da so se obtoženci celo še po sestavitvi obtožnice, sestajali in se dogovarjali med seboj glede nekkih trditev in čenjenj, pa je seveda jasno, da so se vsi brez razlike sporazumeli glede tega, kako se bodo branili na glavni razpravi. To so končno tudi storili. Tu je dr. Maurovič prekinil svoj govor in ga nadaljeval popoldne.

Mladinska knjižnica TKD Atene

Danes ob 5. popoldne je bila otvoritev Mladinske knjižnice TKD v kuhinji Kraljice Marije v Prečni ulici. Ob otvoritvi je predsednica društva gospa Minka Kroftova pozdravila vse navzoče in v lepem govoru razložila nastanek in pomen takšne Mladinske knjižnice. V imenu vsega odbora je pozdravila vse navzoče goste. — Zamišljal ustanovitve mladinske knjižnice je vznikla iz okvira prosvetnega odseka Atene, in sicer iz njegovega delavnega področja ženske založbe »Belo-modre knjižnice«. Naključje je

hotel, da je pripadel založbi glavni dobiček, ki je vseboval celotno izvirno slovensko leposlovje današnjega knjižnega trga. Društvo je začelo razmišljati o knjižnici, ki bi nudila mladini primerno čtivo, ker ji starši zaradi težkih gospodarskih prilik potrebnih knjig danes ne morejo nabavljati. Kot matere in vzgojiteljice so se članice TKD zavedale, kako pomemben vpliv ima čtivo na doraščajočo mladino in oblikovanje njene duševnosti. Ustanovitev knjižnice je zlasti omogočila banovina, ki je dodelila knjižnici knjižničarko in poklonila prvi ti-sočak, istotako mestna občina po naklonjenosti obč. svetnika g. Tavčarja, g. ravnatelj Reiser na je omogočil cenejšo nabavo knjižnih omar na Obrtni šoli. Zamišljal so podpirale tudi prof. Steletova, prof. Wierglerjeva, gđc. Silva Cerar in Danica Vrek, v zadnjem času pa zlasti gospa Polonca Juvanova, ki je bila imenovana za načelnico novega odseka. Knjižnica bo čitalnica in izposojevalnica knjig.

Nova knjižnica se je po dovoljenju načelnice šolske poliklinike ge. dr. Lunačkove

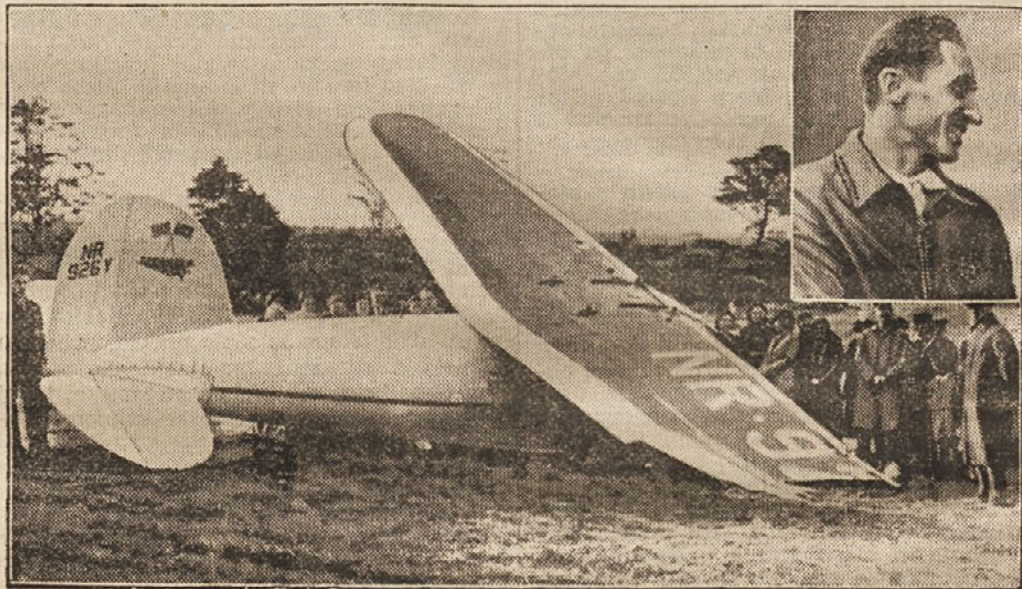
okoristila z inventarjem šolske kuhinje Kraljice Marije.

Odbornica ga. prof. Wierglerjeva je izpregovorila nekaj globljih misli o pomenu njige in o pomenu nove knjižnice.

Gospa načelnica je prevzela knjižnico in povabila goste, da si jo ogledajo, ki je v treh mesecih narasla od 540 na 1340 knjig.

Posebni dinamometrijski kontrolni voz v Mandžuriji

Železniški oddelek južno-mandžurske železnice je v proračunu za tekoče leto postavil veliko vsoto za poseben dinamometrijski kontrolni voz in povečanje brzine. Ta voz je namenjen za nadziranje stanja železniških prog in mostov, kakor tudi za odpravek pomanjkljivosti in napak, ki bi se ugotovile na progi ob pregledu. Voz bo vozil s hitrostjo 130 km na uro in bo opremljen z najnovejšimi tehničnimi aparati.

Bivši ameriški vojaški letalec Waitkus, ki je rojen Litavec, je hotel preleteti brez pristanka progo iz New Yorka v Kovno. Toda na zapadni obali Irske mu je zmanjkalo bencina in moral je pristati, pri čemer se je letalu zlomilo desno krilo. — Desno zgoraj je letalec Waitkus

Mladinska vzgoja v Abesiniji se vrši, vsaj v Addis Abebi, po evropskem načinu. Slika kaže abesinske mladenke v liceju med šivalno uro

Emil Vachek:

Kri ne kliče

po maščevanju...

Ko je dospel dotod, je imel Časlavský čuden občutek, kakor da je v njem samem vstal proti njemu neki človek in šel nanj z nožem v roki, da bi ga zavrtno zaklal. Kakšen smisel je bil v tem, da bi slabel pri najvažnejši točki svoje zadeve in ravno v odločilnih dneh? Poklical je natakarka in si dal prinesiti čašo konjaka, čeprav navadno ni pil, ter jo izpraznil na dušek. Vse to je nesmisel, je pomislil potem. Mojega dejanja ni mogoče primerjati s tem, kar je storil Bernard Astenburg, ta morilec. Jaz vendar nisem zahteval od Letza, da bi tiste Nemce ustrelil. Sicer pa — Letz živi. Niti na misel mu ne pride, da bi si vzel življenje. In če bi si ga vendarle vzel, je to njegova zasebna stvar, plod njegove blaznosti, in mene se to ne tiče.

Vendar se tega ni mogel otresti niti s pomočjo alkohola, obletavalo ga je kakor večša luč. Lažeš, si je rekel, to ni zasebna stvar, hotel si vendar njegovo smrt in potem je to tudi tvoja stvar. Zadušil si sicer to misel in je nisi pustil, da bi se v tebi razvila, toda misli so hitrejši nego stenogram, so skoraj tako nagle kakor svetloba. Moral je sam sebi priznati, da ga je ta udušena misel v neopaznem ulomku sekunde prežarila vsega, napolnjujoča ga s koprnečo željo.

Ni si mogel utajiti, da je bil pasivno za to, da bi kak človek odšel iz življenja. Astenburg pa je bil vsaj v primeru njegovega sina tudi brez te pasivne

volje. In zdaj se je odprlo kakor zatvornica. Ves čas, odkar je odšel od tega norca, od tega tolstojevca Danijela, se je oglašalo v njem nekaj, nekaj strašno razdraženega, nekaj, kar mu je budilo zavest, da se mu je zgodila huda krivica, da je bil zasačen pri nečem, na kar je najmanj mislil. Ta človek je našel pogum, da ga je obdolžil, da si prizadeva za kaznovanje Astenburga iz gole maščevalnosti. Časlavský je imel to za hudo žalitev. Seveda, ni se hotel delati svetnika, ni hotel izločevati prvine čisto osebnega interesa na kazni Astenburga, toda domišljal si je, da je bil ta interes šele podrejen činitelj. Osnoven činitelj je bila njegova idealna pravica, da bi bil človek, ki je uničil njegovega sina, kaznovan, ker je storil krivico človeškemu pravu. Zdaj pa je videl, da je bilo to drugače. Šlo mu je za skalp tega mladega moža, da ne bi mogel živeti, ker je bil kriv, da tudi njegov sin ne more živeti. Trudi se za ta skalp z vsemi sredstvi. Če bi bilo to nekoliko sto let prej, bi prežal nanj v zasedi nekje v gozdu in bi ga pobil s kolom. Ali pa bi z ozirom na svojo starost najel biriče, ki bi to storili zanj. Če bi se bilo vse to odigralo nekoliko drugače, če bi bil Bernard Astenburg zakrivil smrt sina kake druge osebe in če bi prišli njegovi starši zdaj k Časlavskemu, da bi prevzel pravno obrambo njihovega otroka, bi jim najbrže Časlavský ustregel brez obotavljanja in bi bil pri zagovoru postopal prav tako kakor Danijel, ko je pred njim branil tega morilca. Danijel je imel docela prav. Vlekla sta vsak za en konec vrvi. Danijel je žrtvoval svojo pravico do maščevanja, ker je znal biti plemenit. Nasprotno pa on ni znal biti plemenit in se ni mogel odreči maščevanju.

Opazil je, da je nastala v restavraciji velika ti-

šina. Na balkonu, nevidnem očem gledalcev, je začel igrati godalni orkester Gounodovo Ave Marijo. Ljudje so nehote odlagali nože in vilice. Zrli so predse s steklenimi pogledi. Niti Časlavský se ni mogel ubraniti prillivu občutkov, ki mu jih je vzbujala ta godba. Čutil se je strašno nesrečnega. Kaj, ali res ne kliče kri po maščevanju? Kar je storil Letzu, je bil vendar zločin. Okradel je tega siromaka zadnjega imetka, časti, da ga ne bi nadlegoval s svojimi obiski. Ko bi se zdaj pojavil kak Letzov maščevalec in ga začel zaradi tega dvojnega zločina preganjati tako, kakor je sam gonil Astenburga...

Zdajci so začeli ploskati. Časlavský je povzdignil roke, strmel predse in se pridružil k odobravanju kakor stroj. Nenadno pa je vstal, vrgel denar na mizo in naglo odšel.

5.

Pred restavracijo je čakal avto. Časlavský ga je najel ter se dal odpeljati k Letzu. Dospel je tja ravno, preden so zaklenili hišo. Hitro je stekel gori in planil v kuhinjo. Letzova gospodinja je še čula. Sedela je na zofi in čitala časopis. »Moj Bog, ali se je zgodilo kaj gospodu majorju?« je naglo vprašala; obhajala jo je slaba slutnja.

Časlavský je začutil jezo zoper sebe, še preden je dozvenel njen vzklík. Pomenilo ze to seveda, da Letz ni izvršil samomroa.

»Kaj naj bi se mu bilo zgodilo?« je skoraj sirovo oponašal njeno vprašanje.

»Ne vem,« je zajecjala stara gospa. »Kar tako mi je ušlo iz ust.« Prošeče kakor pes mu je pogledala v stroge oči, da bi izvabila iz njega nekoliko ustrežljivosti. Ustregel ji je in rekel prijazneje: »Očitno ste opazili v zadnjem času na njem kaj nenavadnega?«